

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина Ірина ІВАЦУК

« » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій Святослав ПИТЕЛЬ

« » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. проректора з науково-педагогічної роботи Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Психологія професійної діяльності»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 24 Сфера обслуговування

спеціальність – 242 Туризм і рекреація

освітньо-професійна програма «Туризм і рекреація»

Кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік	Екзамен
Денна	1	1	32	14	3	6	65	120	–	1
Заочна	1	1,2	8	4	–	–	108	120	–	2

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 242 Туризм галузі знань 24 Сфера обслуговування, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2023 року).

Робочу програму склала:

канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи
Тетяна НАДВИНИЧНА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри
к. е. наук, доцент

Андрій ГІРНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 242 Туризм, протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Голова групи забезпечення спеціальності
к. е. наук, доцент

Володимир Мазур

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія професійної діяльності»

1. Опис дисципліни «Психологія професійної діяльності»

Дисципліна «Психологія професійної діяльності»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти чи СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	Статус дисципліни – загальної підготовки, нормативна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 242 Туризм Освітньо-професійна програма «Туризм»	Рік підготовки: 1 <i>Денна – 1</i> <i>Заочна - 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1,2</i>
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна - 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна - 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 65 год.</i> Тренінг, КПЗ <i>6 год.</i> Індивідуальна робота : <i>– 3 год.</i>
Тижневих годин – 8 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Психологія професійної діяльності»

2.1. Мета вивчення дисципліни: формування у майбутніх фахівців систематизованих уявлень, теоретичних знань та практичних умінь, які дозволять їм адекватно і ефективно використовувати одержані психологічні знання в своїй професійній діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

В процесі вивчення дисципліни здобувачі отримують можливість оволодіти: психологічними знаннями щодо змісту і структури професійної діяльності, психологічних основ навчання й виховання майбутніх фахівців у ЗВО; діагностичним інструментарієм щодо дослідження особливостей професійного навчання і професійного становлення майбутніх фахівців; технологією надання відповідної психологічної допомоги майбутнім фахівцям у процесі їх безпосередньої професійної підготовки й майбутньої діяльності, досвіду вивчення особистості у сфері професійної діяльності фахівців.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

У процесі викладання навчальної дисципліни «Психологія професійної діяльності» основна увага приділяється оволодінню студентами спеціальними компетентностями, а саме:

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність планувати та управляти часом.

Здатність працювати в команді та автономно.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Передумовами для вивчення дисципліни є знання про людину, її індивідуально-психологічні особливості, відмінності та їх вплив на професійну діяльність, вміння взаємодіяти з іншими.

2.5. Результати навчання:

Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Становлення психології професій.

Предмет, об'єкт, завдання та основні категорії психології професійної діяльності. Уявлення про працю та її значення у контексті культурно-історичного розвитку суспільства. Інституалізація професійної діяльності. Джерела зародження наукових знань про психологічні особливості трудової діяльності. Психотехніка та наукова організація праці. Методи досліджень у психології професійної діяльності. Професії: від минулого до сучасного.

Тема 2. Професійна соціалізація особистості

Професійна соціалізація. Проблема вибору професій. Зміст поняття «професійне становлення». Соціальна ідентичність в професійній діяльності. Розвиток особистості в процесі професійного становлення. Кризи професійного становлення.

Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості трудової діяльності

Індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вплив на трудову діяльність. Працездатність та її динаміка. Види порушення працездатності та їх профілактика.

Тема 4. Мотивування персоналу

Теоретичні засади мотивування персоналу в організації. Основні теорії мотивації. Характеристика системи мотивування персоналу. Самомотивація та прийоми її стимулювання.

Тема 5. Сучасні засади командотворення

Соціально-психологічні засади розуміння малої групи. Трудовий колектив та його характеристики. Команда: визначення, принципи взаємодії, рольова структура, етапи розвитку. Керівництво та управління командами.

Тема 6. Етичні та моральні аспекти трудових взаємовідносин

Психологічний клімат. Конфлікти в організаціях: виникнення, причини, типи, профілактика, шляхи вирішення. Етика ділового спілкування.

Тема 7. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства.

Характеристика основних понять. Поняття про лідерство. Керівництво та лідерство: спільні та відмінні риси. Характеристика стилів управління. Особистість лідера: індивідуальна траєкторія розвитку.

Тема 8. Сучасні погляди на розвиток професійної кар'єри

Поняття професійної кар'єри, її типи, функції та чинники впливу. Поняття про кар'єрні стратегії. Вікові особливості побудови кар'єри суб'єктом праці. Типові етапи кар'єрного розвитку особистості.

Тема 9. Тайм-менеджмент як складова частина самоорганізації особистості

Тайм-менеджмент як наука та мистецтво управління власним часом. Принципи тайм-менеджменту. Методики тайм-менеджменту. Хронофаги, або поглиначі часу.

Тема 10. Сучасні технології пошуку та підбору персоналу.

Суть організації добору персоналу. Традиційні методи добору та оцінки кадрів. Інноваційні методи добору та оцінки кадрів.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Психологія професійної діяльності» (денна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КППЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ВСУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ. ОСОБИСТІТЬ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
Тема 1. Становлення психології професій.	4	2	8	1	2	Тести, питання, реферати, завдання
Тема 2. Професійна соціалізація особистості	4		6			
Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості трудової діяльності	4	2	6			
Тема 4. Мотивування персоналу	4	6				
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
Тема 5. Сучасні засади командотворення	2	2	8	1	2	Тести, питання, реферати, завдання
Тема 6. Етичні та моральні аспекти трудових взаємовідносин	2		6			
Тема 7. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства.	4	4	6			

Тема 8. Сучасні погляди на розвиток професійної кар'єри	2		6			
Змістовий модуль 3. ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
Тема 9. Тайм-менеджмент як складова частина самоорганізації особистості	4	4	7	1	2	Тести, питання, реферати, завдання
Тема 10. Сучасні технології пошуку та підбору персоналу.	2		6			
Разом	32	14	65	3	6	

(заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ВСУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ. ОСОБИСТІТЬ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Тема 1. Становлення психології професій.	1	-	12
Тема 2. Професійна соціалізація особистості			12
Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості трудової діяльності	1	1	12
Тема 4. Мотивування персоналу			12
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Тема 5. Сучасні засади командотворення			10
Тема 6. Етичні та моральні аспекти трудових взаємовідносин	2	1	10
Тема 7. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства.	2		10
Тема 8. Сучасні погляди на розвиток професійної кар'єри		1	10
Змістовий модуль 3. ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Тема 9. Тайм-менеджмент як складова частина самоорганізації особистості	2		10
Тема 10. Сучасні технології пошуку та підбору персоналу.		1	10
Разом	8	4	108

5. Тематика практичних завдань

Практичне заняття №1

Тема 1. Становлення психології професій.

Питання для обговорення:

1. Предмет, об'єкт, завдання та основні категорії психології професійної діяльності.
2. Уявлення про працю та її значення у контексті культурно-історичного розвитку суспільства.
3. Інституалізація професійної діяльності
4. Джерела зародження наукових знань про психологічні особливості трудової діяльності. Психотехніка та наукова організація праці.
5. Методи досліджень у психології професійної діяльності.
6. Професії: від минулого до сучасного.

Тема 2. Професійна соціалізація особистості

Питання для обговорення:

1. Професійна соціалізація. Проблема вибору професій.
2. Зміст поняття «професійне становлення». Соціальна ідентичність в професійній діяльності. Розвиток особистості в процесі професійного становлення.
3. Кризи професійного становлення.

Практичне заняття №2

Тема 3. Індивідуально-типологічні особливості трудової діяльності

Питання для обговорення:

1. Індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вплив на трудову діяльність.
2. Працездатність та її динаміка.
3. Види порушення працездатності та їх профілактика.

Тема 4. Мотивування персоналу

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади мотивування персоналу в організації
2. Основні теорії мотивації
3. Характеристика системи мотивування персоналу.
4. Самомотивація та прийоми її стимулювання.

Практичне заняття №3

Тема 5. Сучасні засади командотворення

Питання для обговорення:

1. Соціально-психологічні засади розуміння малої групи.
2. Трудовий колектив та його характеристики.
3. Команда: визначення, принципи взаємодії, рольова структура, етапи розвитку.
4. Керівництво та управління командами.

Тема 6. Етичні та моральні аспекти трудових взаємовідносин

Питання для обговорення:

1. Психологічний клімат.
2. Конфлікти в організаціях: виникнення, причини, типи, профілактика, шляхи вирішення.
3. Етика ділового спілкування.

Практичне заняття №4

Тема 7. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства.

Питання для обговорення:

1. Характеристика основних понять.
2. Поняття про лідерство.
3. Керівництво та лідерство: спільні та відмінні риси.
4. Характеристика стилів управління.
5. Особистість лідера: індивідуальна траєкторія розвитку.

Практичне заняття №5

Тема 8. Психологія професійного самовизначення майбутніх фахівців.

Питання для обговорення:

1. Поняття професійної кар'єри, її типи, функції та чинники впливу.
2. Поняття про кар'єрні стратегії.
3. Вікові особливості побудови кар'єри суб'єктом праці.
4. Типові етапи кар'єрного розвитку особистості.

Рекомендована література

Практичне заняття №6

Тема 9. Тайм-менеджмент як складова частина самоорганізації особистості

Питання для обговорення:

1. Тайм-менеджмент як наука та мистецтво управління власним часом.
2. Принципи тайм-менеджменту
3. Методики тайм-менеджменту.
4. Хронофаги, або поглиначі часу.

Практичне заняття №7

Тема 10. Сучасні технології пошуку та підбору персоналу.

Питання для обговорення:

1. Суть організації добору персоналу
2. Традиційні методи добору та оцінки кадрів
3. Інноваційні методи добору та оцінки кадрів.

6. Самостійна робота

Тема та зміст самостійної роботи	Форма представлення
<p>Опрацювання лекційного матеріалу, законодавчих та нормативних актів, навчальної літератури, спеціальних джерел інформації.</p> <p>Підготовка есе за тематичними напрямками:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Становлення психології професій.2. Професійна соціалізація особистості3. Індивідуально-типологічні особливості трудової діяльності4. Мотивування персоналу5. Сучасні засади командотворення6. Етичні та моральні аспекти трудових взаємовідносин7. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства.8. Сучасні погляди на розвиток професійної кар'єри9. Тайм-менеджмент як складова частина самоорганізації особистості10. Сучасні технології пошуку та підбору персоналу.	<p>Підготовка есе з проблемних питань</p>

7. Тренінг з дисципліни, КПЗ

Організація і проведення тренінгу

Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносилися на тренінгові заняття.

Тренінгове заняття «Формування комунікативних вмінь».

Мета заняття: формування комунікативних вмінь, розвиток толерантності, емпатійності та здібності до самоуправління у спілкуванні.

Комплексне практичне індивідуальне завдання.

Складання психологічного портрету на основі проходження тестових методик, які містяться у практикумі до дисципліни «Психологія професійної діяльності» [11].

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Психологія професійної діяльності» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологія професійної діяльності» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська к/р)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за тренінг, КППЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Опитування (тестування) під час занять (4 теми по 5 балів = 20 балів). 2. Письмова робота 80 балів	1. Опитування (тестування) під час занять (6 тем по 5 балів = 30 балів). 2. Письмова робота 70 балів	1. Активна участь у тренінгу = 20 балів. 2. Написання КППЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КППЗ = 30 балів.	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 40 балів. У підсумку 80 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: ZOOM; Google Meet)	1-10

2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-10
3	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: <i>MS Office</i>	1-10
4	Телекомунікаційне програмне забезпечення (<i>Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox</i>)	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андрушко Я. С. Професійна ідентичність особистості як психологічний феномен. URL: <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.19.104.pdf>
2. Гірняк Г. С., Гнойова І. Ю. Соціально-психологічні чинники розвитку персоналу сучасної організації. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : матеріали IV міжнар. наук. –практ. конф., м. Тернопіль, 5-6 квіт. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 136–139.
3. Гуцуляк Н.П. Сучасні методи підбору персоналу. Сфера зайнятості і доходів в умовах цифрової економіки: механізми регулювання, виклики та доміанти розвитку: Збірник тез доповідей учасників Міжнародної науковопрактичної конференції. 23-24 жовтня 2019 р., м. Київ. Київ: КНЕУ. 2019. С. 69-75.
4. Надвинична Т. Л. Впровадження діалогової моделі в освітній процес ЗВО: виклики та перспективи. *Габітус*. 2021. Випуск 29. С. 82-87.
5. Надвинична Т. Л. Оцінка та контроль професійної підготовки компетентного фахівця у ЗВО: психодіагностичний вимір. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 2021. Випуск 3. 82-88.
6. Надвинична Т. Л. Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я особистості в умовах стресу. Protection of children's rights from a legal, pedagogical and psychological perspective. Monograph, Red. Jacek Mrozek, Oksana Homotiuk, Oksana Koval. Olsztyn 2021, Publisher: Centre for Eastern Europe Research UWM in Olsztyn, ISBN 978-83-61605-55-3., p. 97 – 105.
7. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н.В. Основи лідерства : електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта / педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ, 2020. 232 с.
8. Остапенко І.В. Стратегії та технології активізації самоідентифікування молоді: методичний посібник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - Кропивницький: Імекс-ЛТД. 2019. 92 с.
9. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник / С. В. Алексєєва, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, В. Т. Лозовецька, В. Ф. Орлов; за ред. Д. О. Закатнова. Житомир: «Полісся», 2018. 186 с.
10. Поліщук Л. М., Хитра О. В. . Особливості трудової поведінки працівників в умовах конфлікту. 2017. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream>
11. Практикум з психології професійної діяльності /упоряд. і ред. В. С. Біскуп, Т. Л. Надвинична. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 65 с.
12. Практикум з соціології та психології /упоряд. і ред. В. С. Біскуп, Т. Л. Надвинична. Тернопіль:ТНЕУ, 2019. 46 с.
13. Професійна соціалізація особистості: персонотенетичний контекст : зб. тез доповідей Міжн. науково-практ. конф., 14-15 травня 2020 р., Мукачево / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. Мукачево : РВВ МДУ, 2020. 133 с.
14. Психологія професійної діяльності. Підручник / Автори-упорядники: Біскуп В.С., Гірняк А.Н., Гірняк Г.С., Крупник З.І., Надвинична Т.Л., Шандрук С. К., Яремко О.М. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2022. 226 с.
15. Технології тайм-менеджменту в управлінській діяльності державних службовців: монографія / Л.Л. Приходченко, Н.В. Піроженко, М.П. Кернова, І.М. Синчак ; під заг. ред.Л.Л. Приходченко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2021. 180 с.

16. Флемінг К. Говорити легко та невимушено. Як стати приємним співрозмовником. Харків: Книжковий Клуб Сімейного Дозвілля». 2020. 240 с.
17. Fraccaroli F., Sverke M. Work and Organizational Psychology: An International Perspective, Third Edition John Wiley & Sons, Ltd. 2017. 364p.
18. Nadraga V. Macro-level Modelling of Budget Support for Social Risk Management. Центральньо-український науковий вісник. Економічні науки. 2019. Вип. 2. С. 144-151.
19. Pasenko N. Information technologies to provide social effectiveness of management decisions in multilevel governance system. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Вип. 4. С. 76-81.
20. Steve M. Jex, Thomas W. Britt Organizational Psychology: A Scientist-Practitioner Approach/ Third Edition John Wiley & Sons, Ltd. 2017. 264p.
21. Tuckman B. Developmental Sequence in Small Groups. Psychological Bulletin. URL: <http://habitus.od.ua/16-2020>

Допоміжна література

1. Наказ МОЗ України та Державного комітету України по нагляду за охороною праці №263 / 121 от 23.09.94г. «Про затвердження Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі».
2. Як написати супровідний лист до резюме. URL: <https://sweetcv.com/ua/blog/winning-cover-letter-guide>
3. Навички, важливі для кар'єри. URL: <https://don.dcz.gov.ua/publikaciya/navychky-vazhlyvi-dlya-karyery>
4. Помилки молодих фахівців на співбесіді. URL: <https://zap.dcz.gov.ua/publikaciya/pomyly-molodyh-fahivciv-na-spivbesidi>
5. Чернишова Л.І., Яковенко О.І. Сучасний погляд на прелімінаринг як ефективну технологію підбору персоналу. Економіка. Фінанси. Право. № 5/2. 2020. С. 16-20
6. Синдром студента. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0>
7. Тайм-менеджмент – технологія підвищення ефективності використання часу. URL: <http://market.avianua.com/?p=4069>
8. Керівник – Лідер – Влада: основні поняття. URL: https://studopedia.ru/7_165301_osnovni-ponyattya-kerivnik-lider-vlada.html
9. Вісім основних теорій лідерства. URL: <https://psiukrearth.ru/rizne/16073-visim-osnovnih-teorij-liderstva.html>
10. Короткий курс лекцій з дисципліни «Психологія». URL: <https://studme.com.ua/158407205608/psihologiya/psihologiya.htm>
11. Якості лідера: що потрібно для успіху. URL: <https://sbm.pnu.edu.ua/2017/11/27/zagolovok-statti-sertyfikatna-programa-mini-mba>
12. 51 найперспективніша професія майбутнього. 2019. Потрал «Освіта нова». URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/3052-51-naiperspektyvnisha-profesiia-maibutnoho>

Інформаційні ресурси

1. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
2. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
3. <http://library.tneu.edu.ua> – сайт бібліотеки ЗУНУ
4. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.